

(smalle) Weegbree

De plant in Thijsses Hof.

Dit is een plant die de mens "*op de voet volgt*". Je kunt haar dus op allerlei plaatsen in Thijsses Hof en zeker ook daarbuiten aantreffen. Typisch zo'n plant waarvoor je een wandelingetje moet maken. In onze heemtuin is dat geen enkel probleem, integendeel.

In het algemeen groeit weegbree bij voorkeur op paden, waar de grond stevig is aangedrukt zoals langs de stenen afscheiding van de demonstratiestrook. Opmerkelijk is dat de plant er geen enkele moeite mee heeft als er overheen wordt gelopen.

Beschrijving.

Van de weegbreefamilie (Plantaginaceae) komt de grote weegbree (*Plantago major*) het meest voor. In de Hof hebben we veelal de smalle weegbree.

Overal waar regelmatig wordt gelopen kun je deze plant op een onverhard en zelfs juist op een tegelpad tussen de voegen aantreffen. Een echte zogenaamde tredplant. Dat ze er goed tegen kunnen komt onder meer door de vlezige bladeren. Deze bladeren staan in een rozet. Op de bladeren zie je meerdere nerven, zo'n vijf tot negen, die uit de bladsteel parallel aan elkaar omhoog lopen. In het midden van het bladrozet kun je een ronde stengel zien die uitloopt in een aar. In deze 10–15 centimeter lange aar staan veel kleine bloemetjes heel dicht bij elkaar. De bloei vindt van beneden naar boven plaats, waardoor zelfbestuiving door vallend stuifmeel vrijwel onmogelijk is.

De bloemetjes hebben een bruinachtige bloemkroon en witachtige helmdraden met daarop uitstekende helmknoppen. Ze geuren naar chocolade; probeer het maar eens te ruiken. De plant wordt niet voor niets ook wel chocoladeplant genoemd.

Aan het einde van de bloeitijd zie je nog heel lang de doosvruchtjes in de aar staan. Bij regenachtig weer kan de buitenkant van het zaadje water opnemen en daardoor plakkerig worden. Hiermee kan het gemakkelijker aan de vacht van dieren, ons schoeisel en/of kleren blijven plakken. Zo kan ze zich over grotere afstanden verspreiden. De periode mei tot november is de tijd dat de plant bloeit.

Het is een meerjarige plant welke je overal vindt waar de mens regelmatig actief is. De soort is door de Europese mens in Amerika ingevoerd en wordt dan ook door de Indianen (de oorspronkelijke bewoners van de VS) "*White man's footprint*" genoemd. Deze naam kwam doordat de kolonisten bij hun emigratie de zaadjes onbedoeld meedroegen in hun leren laarzen.

Behalve de grote weegbree met de brede bladeren zie je ook vaak de smalle weegbree. Het verschil in bladgrootte is duidelijk zichtbaar.

Ook Jac. P. Thijssse was goed bekend met de weegbree. Als hij daarover in een groepje vertelde liet hij graag de goed waarneembare bewegingen van de meeldraden zien. In zijn blad "De levende natuur" van 9 december 1928 vertelt hij dat:

"We nemen nu maar de gewone smalbladige weegbree, Plantago lanceolata, ook maar weer 's morgens tusschen acht en elf uur. We nemen een aartje, dat pas is begonnen te bloeien, er is nog een kransje halfverwelkte meeldraden van gisteren en daarboven steken buiten de half geopende bloempjes de mooie witte ruige stempeltjes uit. De meeldraden moeten nog volgen, we zien misschien de vier helmknoppen als een onduidelijk geelwit propje. Nu opgepast. Uit dat propje komen vier gladde ruggetjes omhoog, al hooger en hooger. Nu zijn het vier slanke lussen en opeens gaan die lussen zich strekken en staan de vier meeldraden rechtop, de aardig gevormde helmknoppen bovenaan. Dat gebeurt allemaal binnen de minuut. De helmknoppen gaan nog niet dadelijk open, daar gaan nog een paar minuten mee heen. Als je dat door de loupe bekijkt, dan worden de bewegingen al heel duidelijk en verrassend".

Verspreidingsgebied.

De grote weegbree komt over de hele wereld voor. Hij is zeer algemeen en aan te treffen op open, vochtige zeer voedselrijke omgewerkte of betreden grond langs en op wegen en paden, in bermen en grasland.

(Volks)naamgeving.

Kijkend naar de bladvorm is de volksnaam *Konijnenbladen* heel toepasselijk. De volksnaam *Trekblad* verwijst naar een kinderspelletje dat bij ouderen wellicht bekend is. Daarbij spelen de nerven in het blad de hoofdrol. Als je het blad in twee stukken trekt kun je elke nerf die dan goed zichtbaar te voorschijn komt als orakel beschouwen. Zo kon je nerven tellen om te weten te komen hoe lang je zou leven. Elke uitspringende nerf stond dan voor tien jaar. Weer een ander spelletje was op hetzelfde principe gebaseerd, maar dan gaf het het aantal keren aan dat je had gelogen. Nog leuker is om met zijn tweeën het blad uit elkaar te trekken. Degene die het deel heeft met de meeste loshangende nerven, zal vervolgens meer geluk hebben. Voor een huwbaar meisje telde dat zij aan het aantal uitstekende nerven kon zien hoeveel kinderen zij zou krijgen. Aardig is het om te weten dat een blad vrijwel altijd zeven nerven bevat.

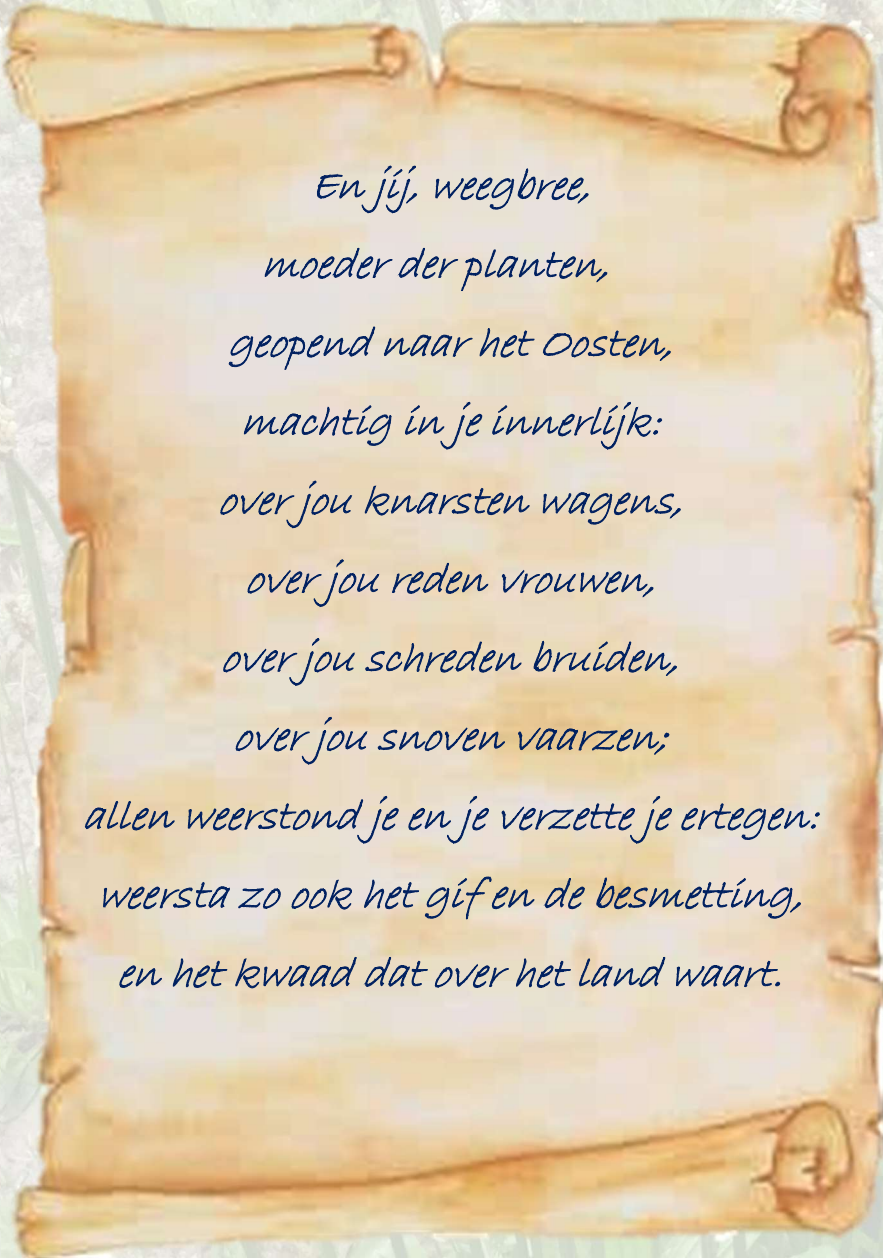
Het blad is heel geschikt voor de zwaar belaste huid van de voeten! Smalle weegbree werd in vroeger tijden ook wel "soldatenkruid" genoemd, omdat het zo geschikt is om bloedende wonden mee te verzorgen.

Het blad van (beide soorten) is taai genoeg om het als een noodverband om je vinger te wikkelen, als je je gesneden hebt.

Diversen.

In de buurt van weegbree staan vaak ook brandnetels. Het sap uit het blad van grote weegbree neutraliseert de jeuk die door wordt veroorzaakt door de brandharen van brandnetels. Je hoeft alleen maar goed met een blad over de jeukende plekken te wrijven.

Weegbree is al heel lang bekend bij de volksgeneeskunde en werd daarin gebruikt bij ziektebezwoeringen. Samen met de plant werd een zogenaamde toverspreuk opgezegd die het kwaad moest wegnemen:

*En jý, weegbree,
moeder der planten,
geopend naar het Oosten,
machtig in je innerlijk:
over jou knarsten wagens,
over jou reden vrouwen,
over jou schreden bruiden,
over jou snoven vaarzen;
allen weerstond je en je verzette je ertegen:
weersta zo ook het gif en de besmetting,
en het kwaad dat over het land waart.*

Iets meer hedendaags geldt vooral voor alle sporters en harde werkers onder ons. Het blad van de weegbree bevat een looistof die de huid versterkt en een weegbreeblad onder je voeten beschermt tegen vermoeidheid.

Weegbree kan bijna het hele jaar worden geplukt. Jonge bladeren van de smalle weegbree kunnen in salades worden gegeten. Ze zijn rijk aan mineralen en vitamine C.

Bron: Wikipedia.

Herfst door Jac. P. Thijssse.

Tekst: Martin Scheringa

Foto's: Lauran Oomen